

БӨЛІМ: ЖАЛПЫ РУБРИКА

Кіріспе Алматыдағы Орталық Мемлекеттік Музейі

ЖАРИЯЛАНДЫ
08.12.2024СІЛТЕМЕ
https://bilimger.kz/171743/

Кіріспе Алматыдағы Орталық Мемлекеттік Музейі – Қазақстанның ең ірі және ең көне мәдениет орталықтарының бірі. Бұл мекеме еліміздің бай тарихи мұрасын сақтау, зерттеу және халыққа таныстыру мақсатында жұмыс істейді. Орталық музейдің экспозициялары Қазақстанның ежелгі дәуірден бүгінгі күнге дейінгі мәдени және тарихи дамуын толықтай қамтиды.

Алматы Орталық Мемлекеттік Музейінің құрылу тарихы

Алматы Орталық Мемлекеттік Музейінің тарихы 1831 жылдан басталады. Бұл музей Қазақстандағы ең көне мәдениет орталықтарының бірі болып саналады және бірнеше тарихи кезеңдерді өткерді.

Музейдің бастапқы кезеңі

Музей алғаш рет 1831 жылы Орынбор қаласында құрылған. Ол кезде бұл мекеме Орынбор Ғылыми Архивтік Комиссиясының құрамындағы шағын музей ретінде жұмыс істеген. Бастапқыда музейдің негізгі мақсаты – Қазақстан мен Орта Азия өңірлерінің табиғаты мен этнографиясына қатысты заттар мен деректерді жинақтау болды. Жәдігерлердің қатарында археологиялық табыстар, геологиялық үлгілер, халық өнерінің бұйымдары және этнографиялық коллекциялар болды.

Алматыға көшуі

1929 жылы музей Алматыға көшірілді. Бұл кезде Алматы (бұрынғы Верный) Қазақстанның астанасы атанған еді. Осы кезеңде музей республикалық мәртебеге ие

болып, оның қорлары мен қызметі кеңейді. Алматыға көшкеннен кейін музей жергілікті халықтың мәдениеті мен тарихына арналған жаңа жәдігерлерді жинақтай бастады.

Жаңа ғимаратқа көшу және қазіргі келбеті

1985 жылы музей арнайы салынған жаңа ғимаратқа көшті. Бұл ғимарат белгілі архитектор Зайнулла Самединовтың жобасымен салынды және Қазақстанның дәстүрлі мәдениеті мен заманауи архитектурасын біріктірген ерекше дизайнмен ерекшеленеді. Ғимарат көлемді күмбезді құрылымымен және кең көрме залдарымен танымал.

Жаңа ғимарат музейдің қызметін жаңа деңгейге көтерді. Мұнда жәдігерлерді сақтау үшін заманауи жабдықтар орнатылды, ал экспозицияларға арнап кең және жарық залдар бөлінді.

Кеңес дәуіріндегі музейдің дамуы

Кеңес Одағы кезінде музей ғылыми-зерттеу орталығына айналды. Оның қызметкерлері Қазақстанның археологиясы, этнографиясы және тарихы салаларында көптеген зерттеулер жүргізді. Осы кезеңде музейге жергілікті және халықаралық археологиялық экспедициялар нәтижесінде табылған құнды жәдігерлер қосылды.

Тәуелсіздік кезеңіндегі даму

Қазақстан тәуелсіздік алғаннан кейін музей жаңа бағыттар бойынша жұмыс істей бастады. Бұл кезеңде тәуелсіздік жылдарындағы Қазақстанның жетістіктеріне арналған экспозициялар пайда болды. Музей қоры ұдайы жаңартылып, жаңа жәдігерлер қосылды. Сонымен қатар, халықаралық көрмелер мен ғылыми конференциялар ұйымдастыру арқылы музейдің халықаралық беделі артты.

Музей қорының өсуі

Музейдің қорында 300 мыңнан астам экспонат бар, олар Қазақстанның бай тарихын, табиғатын және мәдениетін қамтиды. Қорға археологиялық олжалар, сирек кездесетін қолжазбалар, ұлттық киімдер, музыкалық аспаптар және басқа да құнды жәдігерлер кіреді.

Қазіргі таңдағы маңыздылығы

Алматы Орталық Мемлекеттік Музейі бүгінде Қазақстанның ұлттық мәдениеті мен тарихын зерттеу, сақтау және насихаттау бойынша маңызды орталық болып табылады. Оның жинақтары Қазақстан тарихының түрлі кезеңдеріне қатысты құнды ақпарат береді және елдің рухани байлығын көрсетеді.

Музейдің құрылу тарихы мен дамуы – Қазақстанның мәдениеті мен ғылымының даму тарихының маңызды бөлігі.

Алматы Орталық Мемлекеттік Музейінің коллекциясы

Алматы Орталық Мемлекеттік Музейі Қазақстанның ең бай әрі құнды коллекцияларының бірі ретінде танымал. Қорында 300 мыңнан астам жәдігер сақталған, олар елдің ежелгі дәуірден бүгінге дейінгі тарихын, мәдениетін және табиғатын қамтиды. Бұл коллекциялар музейдің төрт негізгі залына топтастырылған.

1. Археология және ежелгі Қазақстан коллекциясы

Бұл залда Қазақстанның ежелгі тарихына арналған экспонаттар қойылған. Археологиялық жәдігерлердің басым бөлігі сақ, ғұн және түркі дәуірлеріне жатады.

«Алтын адам» экспозициясы:

Қазақстанның басты символдарының бірі – «Алтын адам» сақ жауынгерінің реконструкциясы. Бұл жәдігер 1969 жылы Есік қорғанынан табылған. «Алтын адамның» алтын әшекейлері мен киімі сақ дәуіріндегі зергерлік өнердің жоғары деңгейін көрсетеді.

Қола дәуірі жәдігерлері:

Андронов мәдениетіне тән қыш ыдыстар, еңбек құралдары мен қару-жарақтар. Бұл заттар Қазақстан аумағындағы алғашқы отырықшы-егіншілік мәдениеттің дамуын көрсетеді.

Түркі дәуірінің мұралары:

Түркілердің тас мүсіндері, балбалдар, көне жазба үлгілері және тұрмыстық заттары түркі халықтарының мәдениеті туралы мол ақпарат береді.

2. Этнография залы

Бұл зал қазақ халқының тұрмыс-салтына, дәстүрлеріне және материалдық мәдениетіне арналған.

Ұлттық киімдер коллекциясы:

Қазақтың дәстүрлі киімдері, оның ішінде әйелдердің әшекейлері мен ою-өрнекпен безендірілген бас киімдері (сәукеле, бөрік), зергерлік бұйымдар және батырлардың сауыт-саймандары.

Қазақтың киіз үйі:

Толық жабдықталған киіз үй музейдің басты көрнекіліктерінің бірі. Ол қазақ халқының көшпелі өмір салтын, тұрмыстық заттарын (ыдыс-аяқ, кілемдер, ер-тұрман) және мәдениетін айқын көрсетеді.

Музыкалық аспаптар:

Домбыра, қобыз, сазсырнай сияқты ұлттық музыкалық аспаптар. Әр аспаптың тарихы мен қолдану ерекшеліктері түсіндірілген.

3. Ортағасырлық Қазақстан және Алтын Орда дәуірі

Бұл бөлімде ортағасырлық қалалар, сауда және қолөнер дамуы туралы мәліметтер қамтылған.

Ортағасырлық қыш ыдыстар мен зергерлік бұйымдар:

Түркістан, Тараз, Отырар секілді ортағасырлық қалалардан табылған ыдыстар мен әшекейлер Қазақстанның ортағасырлық мәдениеті туралы мол дерек береді.

Ислам мәдениеті жәдігерлері:

Құранның ежелгі көшірмелері, араб жазуларымен безендірілген заттар және мешіттерден алынған архитектуралық бөлшектер.

4. Қазіргі заманғы Қазақстан залы

Қазақстанның XX ғасырдағы және тәуелсіздік кезеңіндегі тарихы мен жетістіктері көрсетілген.

Кеңес дәуірінің құжаттары:

1917 жылғы революция, Ұлы Отан соғысы, тың игеру кезеңіне байланысты суреттер, құжаттар және тұрмыстық заттар.

Тәуелсіздік жәдігерлері:

1991 жылы Қазақстан тәуелсіздігін алғаннан кейінгі оқиғаларға арналған бұйымдар, оның ішінде мемлекеттік рәміздердің алғашқы нұсқалары, Тәуелсіздік декларациясы және тарихи фотосуреттер.

Қазіргі заман өнері:

Қазақстанның заманауи өнер туындылары мен тәуелсіздік жылдарындағы мәдени жетістіктері қамтылған.

Қосымша коллекциялар

Нумизматика:

Ежелгі дәуірден бастап қазіргі заманға дейінгі монеталар коллекциясы. Сақ және түркі дәуіріндегі алтын және күміс тиындар ерекше қызығушылық тудырады.

Табиғат коллекциясы:

Қазақстанның табиғи байлықтарын көрсететін минералдар, тау жыныстары және жануарлар қаңқалары.

Құжаттар мен қолжазбалар:

Ортағасырлық жазбалар, көне түркі жазулары және қазақ әдебиетінің сирек кездесетін қолжазбалары.

Музей коллекциясының ерекшелігі

Алматы Орталық Мемлекеттік Музейінің коллекциясы Қазақстанның бай тарихын, мәдениетін және табиғи мұрасын қамтитын алуан түрлі жәдігерлерден тұрады. Бұл коллекциялар тек Қазақстан тұрғындары үшін ғана емес, шетелдік қонақтар мен ғалымдар үшін де қызықты әрі құнды ақпарат көзі болып табылады. Музей экспозицияларының әрбір заты өз заманының айнасы болып, халқымыздың тарихи-мәдени болмысын тереңірек түсінуге мүмкіндік береді.

Музейдің ғылыми-зерттеу қызметі Алматы Орталық Мемлекеттік Музейі тек көрме залы ғана емес, ғылыми-зерттеу орталығы ретінде де қызмет етеді. Мұнда археологтар, этнографтар, тарихшылар мен өнертанушылар Қазақстанның тарихын терең зерттеумен айналысады. Музей үнемі халықаралық және ұлттық деңгейдегі көрмелер, конференциялар мен ғылыми жобалар ұйымдастырады.

Музейге келушілер үшін мүмкіндіктер Алматы Орталық Мемлекеттік Музейі жыл сайын мыңдаған турист пен қала тұрғындарын қарсы алады. Мұнда келушілер: • Қазақ халқының мәдениетімен жақынырақ таныса алады. • Аудиогид арқылы әр экспонат жайлы толық мәлімет ала алады. • Балалар мен жасөспірімдерге арналған арнайы білім беру бағдарламаларына қатыса алады. Музей ғимараты Алматы қаласының орталығында орналасқан, бұл оны туристер үшін қолжетімді әрі тартымды етеді.

Қорытынды

Алматы Орталық Мемлекеттік Музейі – Қазақстанның мәдени, тарихи және рухани мұраларын сақтап, зерттеп, халыққа насихаттайтын ірі орталық. Оның бай коллекциялары ежелгі дәуірден бастап бүгінгі күнге дейінгі қазақ халқының тарихын, мәдениетін және тұрмыс-салтын толыққанды көрсетуге мүмкіндік береді. Музейдегі жәдігерлер халқымыздың өткенін тереңірек түсінуге, оның мәдениетінің әлемдік деңгейдегі маңыздылығын ұғынуға көмектеседі.

Бұл мекеме тек тарихи жәдігерлерді сақтайтын орын ғана емес, сонымен бірге ғылыми-зерттеу және білім беру орталығы ретінде де қызмет атқарады. Әлемдік стандарттарға сай келетін көрме залдары, сирек кездесетін жәдігерлер мен мазмұнды экспозициялар арқылы музей Қазақстанның тарихи-мәдени мұрасын насихаттау бағытында зор үлес қосуда.

Алматы Орталық Мемлекеттік Музейі – елдің тарихи жадын сақтап, ұлттық бірегейлікті нығайтатын рухани орталық. Бұл жерге бару әрбір келушіге Қазақстанның өткенін сезініп, болашағына деген мақтаныш сезімін оятуға мүмкіндік береді. Ендеше, бұл музейге саяхат тек танымдық қана емес, рухани мағынада да маңызды.

ҚМ АА Күәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.